

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende leerzorg

Advies over het voorontwerp van decreet betreffende leerzorg

Deel 1. Situering

1 Preambule

De Vlor stelt dat het voorontwerp van decreet betreffende de leerzorg een fundamentele hervorming van het leerplichtonderwijs met zich mee brengt. Het grijpt onvoorstelbaar diep in op de bestaande structuren en cultuur van het hele onderwijs.

Leraars in het gewoon onderwijs zullen nog meer dan nu worden geconfronteerd met problematieken die hun mogelijkheden overstijgen en dit zeker – maar niet uitsluitend – wanneer ze in hun klas geconfronteerd worden met leerlingen van leerzorgniveau III of IV. Voor de personeelsleden van het buitengewoon onderwijs en het CLB verandert de werksituatie grondig. Een degelijk advies uitbrengen in een dergelijke context noodzaakt de geledingen binnen de Vlor om intens en geregeld terug te kunnen koppelen naar hun achterban. De stelling dat het hier gaat om een fundamentele onderwijshervorming wordt gestaafd door het feit dat het leerzorgdecreet op een ingrijpende manier de verschillende basisdecreten wijzigt.

De impact van deze wijzigingen is zelf niet in te schatten omdat ook de overheid niet in staat is om gecoördineerde teksten van deze basisdecreten te maken.

De Raad stelt echter vast dat hij voor de grondige studie van het voorontwerp van decreet onvoldoende tijd en informatie had om alle implicaties grondig te analyseren én ook nog de achterban te informeren en te raadplegen. Het is ondoenbaar bij een dergelijk dossier om binnen een termijn van amper 30 dagen een advies uit te brengen. Dit bracht o.a. met zich mee dat er geen artikelsgewijze bespreking van het hele decreet kon plaatsvinden wat de Vlor normalerwijze wel doet.

De Raad betreurt dat en hij protesteert dan ook met klem tegen de tijdsdruk waaronder moet worden gewerkt.

De Raad erkent de noodzaak aan een zorgcontinuüm en kan zich daarom akkoord verklaren met een werkwijze waarin een basisdecreet zou worden uitgewerkt waarin een kader voor een zorgcontinuüm wordt uitgetekend. De toepassing van dat kader zou inzicht moeten geven in de leerlingenverschuivingen die hiervan het gevolg zouden kunnen zijn zodat op een oordeelkundige manier de andere luiken (financiering, personeelsaspecten,...) decretaal kunnen uitgewerkt worden.

In dit kader vindt de Raad het ook noodzakelijk om het eindverslag van het onderzoek “Praktijktest in het kader van Leerzorg”¹) in al zijn facetten te ontleden zodat er hieruit juiste conclusies kunnen worden getrokken. In dezelfde geest wenst hij ook gebruik te kunnen

¹ J. LEBEER, E. STRUYF, M. WILSSENS, A. DENYS, S. DE MAEYER, R. DE MUYNCK, D. DU SEUIL, P. PAUWELS, *Onderzoek “praktijktest in het kader van leerzorg”, in opdracht van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, departement Onderwijs en Vorming.*

maken van de resultaten van een onderzoek naar de draagkracht van het personeel dat in januari wordt afgerond ². Deze studies kunnen objectieve gegevens aanbrenge n t.a.v. het debat over het leezorgkader.

2 Situering

De heer F. Vandenbroucke, Vlaams minister van Onderwijs, Vorming en Werk zette een eerste stap naar een omvattend leezorgkader in de discussienota die op 23 december 2005 werd bekend gemaakt. In een proces van gemeenschappelijke beleidsontwikkeling gaf de minister de Vlor de opdracht om na te gaan of er in het onderwijs een draagvlak is om het onderwijs voor kinderen en jongeren met specifieke noden op een andere manier te organiseren.

Dit resulteerde op 27 april 2006 in een eerste tussentijds advies over leezorg in het onderwijs.

De Vlor adviseerde een tweede keer over het ontwerp van conceptnota op 17 februari 2007.

In het voorjaar 2008 werkte de Vlor ook binnen twee denkgroepen aan voorstellen voor competentieontwikkeling en draagkracht. In het licht van de besprekingen in diverse kabinetswerkgroepen werden de besprekingen voorlopig opgeschort.

Op 18 november 2008 vroeg de minister de Vlor om advies over het voorontwerp van decreet over leezorg. Hij vroeg om bijzondere aandacht voor de inwerkingtreding van het decreet, het inschrijvingsrecht, draagkrachtafweging en de toelatingsprocedures, de evaluatie en wetenschappelijke opvolging en de competentieontwikkeling.

Het onderstaande advies werd uitgebracht op 18 december 2008 met eenparigheid van stemmen. Er werden op twee afzonderlijke punten minderheidsstandpunten ingediend.

3 Opzet van het advies

Een zorgcontinuüm is noodzakelijk

De Vlaamse Onderwijsraad heeft in verschillende adviezen aangegeven dat er nood is aan een zorgcontinuüm voor leerlingen met specifieke noden in het onderwijs. De Vlor vindt bovendien dat het leezorgkader zoals het nu voorligt, een bruikbaar kader schetst om over dat continuüm na te denken. Het voorontwerp van decreet laat het gewoon onderwijs toe beter in te spelen op de onderwijsbehoeften van leerlingen met specifieke noden en geeft een aanzet voor een verbreding en verdieping van het buitengewoon onderwijs. Belangrijk is onder meer dat een leerling gelijkwaardige ondersteuning kan krijgen zowel in het buitengewoon onderwijs als in het gewoon onderwijs.

De Vlor verwijst naar het intense overleg tijdens de voorbije maanden tussen de minister en diverse actoren van het onderwijs. Tijdens dit overleg werd gewerkt aan een operationeler leezorgkader.

² B. SCHRAEPEN, *Onderzoek inclusie en draagkracht in scholen provincie Antwerpen*.

Op sommige vlakken zijn er onmiskenbaar stappen gezet

MAAR

- er blijven ook nog heel wat moeilijke punten bestaan in het voorontwerp van decreet waardoor leerzorg in de school- en klaspraktijk niet onder optimale voorwaarden kan worden gerealiseerd. De Vlor gaat hierop verder in het corpus van dit advies (zie deel IV en V).
- Sommige aspecten van het voorontwerp van decreet zijn momenteel nog onduidelijk of helemaal niet in te schatten.
 - o De praktijktest waarover de Vlor al een toelichting kon krijgen toont aan dat het kader enerzijds een bruikbaar kader schetst om zorgbehoeften van leerlingen in kaart te brengen, maar anderzijds toont het ook aan dat het kader op diverse onderdelen nog moet worden scherper gesteld. Deze onderzoeksresultaten zijn nog niet publiek beschikbaar.
 - o Voor diverse aspecten ontbreken objectieve gegevens over de impact van de voorstellen, zeker ook over de financiële middelen en het tijdstip waarop die worden toegewezen (gelijktijdig voor het gewoon en buitengewoon onderwijs). De Vlor verwijst naar de noodzaak om financiële simulaties tot op schoolniveau te kunnen doen. Hij verwijst naar de nulmeting van de onderwijskundige, organisatorische en personele impact van de voorstellen.

Om die redenen

- formuleert de Vlor een aantal **noodzakelijke voorwaarden** die vervuld moeten worden om het decreet leerzorg als dusdanig te kunnen realiseren (deel II). Het zijn voorwaarden opdat een leerzorgdecreet kan steunen op een breed draagvlak in het onderwijs, zowel het gewoon als het buitengewoon onderwijs.
- formuleert de Vlor een aantal voorwaarden die gebonden zijn aan de **implementatie** van leerzorg (deel III).
- geeft de Vlor **opmerkingen over de matrix en de principes en procedures voor inschaling**. De Vlor gaat ook dieper in op de planificatie van het buitengewoon onderwijs en de opvolging (deel IV).
- vraagt de Vlor om een **fasering in de uitwerking** van het leerzorgkader op het **decretale niveau (basisdecreet met aanbouwdecreten)**. (deel V)

Deel II. Noodzakelijke voorwaarden voor de uitwerking van het decreet leerzorg

1 Een aanbouwdecreet met een gefaseerde vormgeving en implementatie

De Vlor vindt dat, op grond van de voorliggende teksten, het niet mogelijk is om de volle impact van het leerzorgdecreet op de leervoorwaarden voor de leerlingen, op de praktijk van scholen, instellingen en CLB's en de haalbaarheid voor personeelsleden adequaat in te schatten.

- Het **financieringsluik** (leerzorgniveau 2, leerzorgeenheden-art. V.80 e.v., puntengewichten-art. V.84) roept nog heel veel vragen op. De Vlor dringt aan op meer informatie over de gevolgen van het leerzorgkader, rekening houdend met de eerste inzichten over de leerlingenverschuivingen ingevolge het leerzorgkader. De onderwijspartners vragen om simulaties over de effecten van verschuivingen van leerlingen op school- en CLB-niveau.
- **Diverse wijzigingsbepalingen** kunnen nu niet worden beoordeeld omdat de regelgeving in diverse voorontwerpen van decreet wordt aangepast en hierover tegelijk wordt onderhandeld. De context van de regelgeving wordt hierdoor ongrijpbaar. Zoals hierboven al aangegeven, is het onhaalbaar om in de toegemeten adviestijd voor alle aspecten van deze ingrijpende wijzigingen aan vele basisdecreten een voldragen en definitief standpunt te bepalen. De Vlor spreekt zich over de wijzigingsbepalingen dan ook niet ten gronde uit. Hij geeft slechts eerste reacties zonder daarbij volledigheid na te streven.
- Voor diverse aspecten van het leerzorgkader **ontbreekt** momenteel **een objectief zicht** op effecten op de onderwijsorganisatie en de organisatie van het CLB. We verwijzen naar de verdere uitbouw van het onderwijsaanbod op leerzorgniveau II met specifieke aandacht voor zorg in het secundair onderwijs, de impact van de inschalingscriteria op bepaalde doelgroepen die nu naar het buitengewoon onderwijs gaan,

Daarom pleit de Vlor ervoor om

- de **basisvoorwaarden** voor de uitbouw van een zorgcontinuüm zoals verwoord in de hoofdstukken I tot en met IV van het voorontwerp van decreet nu een decretale basis te geven evenals de aanpak zoals verwoord in deel V van dit advies (consolidering en verdieping van het leerzorgniveau II op grond van bestaande zorgstructuren in het gewoon onderwijs en een consolidering en verdieping van het leerzorgniveau III eveneens voortbouwend op bestaande structuren). Ondertussen kan de bestaande reglementering op het buitengewoon en geïntegreerd onderwijs blijven gelden (via een beperkte reeks wijzigingsbepalingen) zodat dit aanbod verder gegarandeerd kan blijven.

- Een **nulmeting** uit te voeren naar de
 - o inschalingen en hun effecten op de organisatie en de financiering (werking en omkadering) van de leezorgniveaus II en III.
 - o de huidige zorgmogelijkheden en mogelijke verschuivingen in de organisatie en taakbelasting van CLB's en scholen door de wijzigingen in de samenstelling van de populatie, de verbreding en verdieping van het aanbod in het buitengewoon onderwijs, ...
 - o deze nulmeting is noodzakelijk om een geobjectiveerd gesprek te kunnen voeren over de verdere aanbouwdecreten en hun impact op de organisatie van de school en het CLB;
- in **akkoord met de verschillende onderwijsgeledingen en met de Vlor** te werken aan **aanbouwdecreten** waarin geleidelijk diverse aspecten van het leezorgkader verder worden uitgetekend. Het leezorgkader dat nu wel decretaal wordt vastgelegd, functioneert als een referentiekader hiervoor. Deze werkwijze komt tegemoet aan het legaliteitsbeginsel en laat toe om bijkomende bepalingen (bijv. inzake financiering) op een later tijdstip te regelen. Zo kan stapsgewijs leezorg worden verder uitgebouwd in diverse onderwijsniveaus en –sectoren (buitengewoon onderwijs, gewoon basisonderwijs, gewoon secundair onderwijs). Er wordt een relatie gelegd tussen de inwerkingtreding van de kerngedeelten van het basisdecreet en de aanbouwdecreten.
- De inwerkingtreding van de bepaalde artikelen uit de decreten te koppelen aan de **inwerkingtreding van de essentiële uitvoeringsbesluiten**, waarover ook uitgebreid wordt overlegd. Heel veel van de modaliteiten die de haalbaarheid van het leezorgkader in de praktijk zullen bepalen, moeten immers nog verankerd worden in diverse uitvoeringsbesluiten.
- voor diverse aspecten van het leezorgkader samen te werken met andere departementen en domeinen, zoals met **welzijn, arbeid, de FOD gezondheid en het RIZIV**.

2 Een gedragen consultatie voor alle aspecten van de uitbouw van het leezorgkader

De Vlor vraagt dat de overheid bij het uittekenen van de diverse stappen van leezorg systematisch overlegt met alle onderwijspartners ³ en de Vlor en dit volgens de geldende principes van het beleidsvoorbereidend proces. Dit heeft betrekking op

- de aanbouwdecreten;
- de uitvoeringsbesluiten
- het plan van aanpak (implementatie).

³ In deze passus en de rest van de tekst gebruiken we het woord "onderwijspartners" en "onderwijsgeledingen" en omvatten daarin alle onderwijspartners zoals vertegenwoordigd in de Vlor.

De Vlor vraagt om geen onnodige advies- en consultatieorganen in het leven te roepen en om de beleidsuitvoering duidelijk te onderscheiden van de beleidsvoorbereiding. Het gaat hierbij om

- de bevoegdheden van de Vlaamse beroepscommissie (zie deel IV, 3.6.1)
- de provinciale overlegfora die de opdrachten krijgen zoals afgesproken maar de Vlor wenst niet dat er nog andere opdrachten worden toegekend (zie deel IV, punt 4)
- de opvolging van de diagnostiek en indicatiestelling die het best kan worden gezien als een collegiale kwaliteitscontrole en ook binnen collegiale organen worden opgevolgd (zie deel IV, 3.5).
- De opvolging van de effecten van het leezorgdecreet die moet plaatsvinden in een nauw overleg tussen de onderwijspartners en de overheid. De Vlor vraagt te onderzoeken in welke mate dit kan worden gerealiseerd binnen een conventionele opdracht aan de Vlor (zie deel IV punt 5).

3 Een structureel zorgbeleid voor leerlingen op leezorgniveau I en II gekoppeld aan een verankering van leezorgleerlingen op leezorgniveau III in de reguliere omkadering

Uit de praktijktest blijkt dat er een groep van 68.000 leerlingen gesitueerd wordt in het leezorgniveau II. De Vlor vraagt daarom naar een volwaardige uitbouw van een leezorgniveau II in het hele basis- en secundair onderwijs. Dit betekent een versterking van de zorgmiddelen in het basisonderwijs en de dringende invoering van zorgmiddelen in het secundair onderwijs (zie deel V).

De Vlor wijst erop dat het daarenboven wenselijk is dat alle leerlingen mee gerekend worden in het bepalen van de reguliere omkadering, ook de leezorgleerlingen. De extra financiering die de leezorgleerlingen genereren, is immers bedoeld voor de extra zorg die de leerling nodig heeft. Daarnaast is de leerling ook een leerling die nood heeft aan omkadering en ondersteuning die alle leerlingen nodig hebben. De leerling moet onmiddellijk worden meegeteld bij de berekening van de reguliere omkadering in de setting waar de leerling zit, ook bij veranderingen van school of van onderwijssetting.

De Vlor wijst erop dat de nieuwe inschalingsprocedures heel wat extra veronderstellen van de centra voor leerlingenbegeleiding. Voor de substantiële groep leerlingen die de praktijktest situeert op leezorgniveau II moet het CLB een gemotiveerd verslag opstellen. Het inschalen van leerlingen op leezorgniveau II en de bijkomende ondersteuning zal heel wat bijkomende investeringen vragen. Daarenboven wenst de Vlor dat er geen afbreuk zou worden gedaan aan de essentie van andere aspecten van leerlingenbegeleiding en aan de werking voor andere prioritaire doelgroepen. Ook hier rijst er een probleem t.a.v. gesloten enveloppes.

4 Principes voor de planificatie van het buitengewoon onderwijs

De Vlor wijst erop dat de nieuwe procedures voor planificatie van het aanbod in het buitengewoon onderwijs sterker moeten beantwoorden aan enkele fundamentele principes van de onderwijsorganisatie :

- het respecteren van de vrije keuze;
- het garanderen van de vrijheid van oprichting en inrichting, ook voor de kleine onderwijsverstrekkers;
- een procedure voor alle aspecten van de programmatie en niet enkel voor de programmatie van nieuwe scholen en dit met respect voor de doelgroepwerking.
- mogelijkheden voor programmaties voor doelgroepen binnen een cluster openlaten. Specifiek voor het kleuter- als in het lager onderwijs moeten programmaties op afzonderlijke niveaus mogelijk zijn. Voor het secundair onderwijs verwijzen we naar het punt 4 van deel IV.

Deel III. Kritische voorwaarden voor de implementatie

1 Een globaal plan van aanpak voor de implementatie van leerzorg

De Vlor vraagt dat de overheid, in samenspraak met de onderwijsgeledingen en de Vlor een globaal implementatieplan afsprekt voor de uitbouw van leerzorg. Naast de decretale aanbouwregelingen, is het ook wenselijk om een strategie af te spreken en een plan van aanpak om te sensibiliseren, te motiveren en competentieondersteunend te werken. De Vlor mist duidelijkheid in de precieze fasering van leerzorg.

Het implementatieplan heeft te maken met

- het maatschappelijk draagvlak voor leerzorg;
- de competentieontwikkeling en ondersteuning;
- het overleg met Welzijn en eventuele andere Vlaamse of federale beleidsdomeinen;
- de opvolging van het implementatieproces van leerzorg

De Vlor ziet hierin diverse niveaus :

- het niveau van de ouders: de nieuwe inzichten uit leerzorg moeten mee een rol spelen in keuzemomenten en beslissingen van ouders. Om een draagvlak te creëren is het wenselijk hierover een brede communicatie te voeren met de ouders met aandacht voor kansengroepen;
- het niveau van de leerlingen : leerlingen met specifieke noden moeten een actievere rol krijgen bij keuzemomenten in hun onderwijstraject. Alle leerlingen moeten begrijpen wat leerzorg is en hoe het werkt. Dit laat toe om de leerzorg waaraan een medeleerling nood heeft, te kunnen kaderen.
- het brede maatschappelijke veld moet mee het leerzorgkader ondersteunen. Veel aspecten uit het leerzorgkader beantwoorden aan wijzigende inzichten in de samenleving over de plaats van mensen met specifieke noden en hun integratie. Vooral de alternatieve certificering op het leerzorgniveau III vraagt een gerichte sensibiliseringcampagne naar de overheid, de werkgevers en het veld van de tewerkstelling. De Vlor maakt zich grote zorgen over de inpassing in de (reguliere) arbeidswereld van jongeren met een alternatieve certificering;
- Elke school moet dat bij de start van leerzorg kunnen realiseren. Schoolteams moeten competenties om te differentiëren, te remediëren, te compenseren en te dispensereren verder kunnen ontwikkelen. Dit vormt de basis voor een zorgbeleid in elke school en in elke leerlingengroep. Personeelsleden moeten basiscompetenties hebben inzake handelingsgericht werken.

- Naast het leerzorgniveau II, moet er een sterkere ondersteuning komen eens scholen extra leezorg moeten bieden aan een leerling (op het leerzorgniveau III en IV) om te werken met een individueel curriculum. Dit wil enerzijds zeggen dat er een competentie in handelingsgericht werken moet aanwezig zijn in elk schoolteam om desgevallend een leerzorgniveau III (en IV) te kunnen aanbieden. Daarenboven moeten zorgcoördinatoren, leerlingenbegeleiders en schoolteams een beroep kunnen doen op een sterkere ondersteuning en daarvoor over de nodige tijd kunnen beschikken. Dit geldt ook voor schoolteams uit het buitengewoon onderwijs waar dit team moet optreden als coach en systeemondersteuner van het gewoon onderwijs.
- De CLB-medewerkers moeten het nieuwe diagnostische kader en het handelingsgericht werken op een kwaliteitsvolle manier beheersen. Dit veronderstelt dat de indicatoren en de diagnostische protocollen van bij de inwerkingtreding van het nieuwe kader voorhanden en geïmplementeerd zijn in ieder CLB.

2 Competentieontwikkeling

Voor de Vlor zijn competentieontwikkeling en -ondersteuning altijd bijzonder essentiële voorwaarden geweest voor de implementatie van leezorg. De Vlor geeft hieronder aan welke interventies zeker noodzakelijk zijn om te komen tot een omvattende benadering van de competentieontwikkeling.

2.1 Inpassing van handelingsplanning in een curriculumgerichte benadering

De inpassing van handelingsgericht werken in een curriculumgerichte benadering van het gewoon onderwijs is een cruciale uitdaging voor gewone scholen. Veel leerkrachten en schoolteams vinden het niet vanzelfsprekend om in het gewoon onderwijs **een curriculum** uit te werken op leerzorgniveau III dat **sterk afwijkt van het gemeenschappelijke curriculum**. Ondanks veel goede praktijken én een grote maatschappelijke vraag, zijn er nog heel wat vragen.

De Vlor dringt daarom aan om

- ontwikkelingsdoelen (leerzorgniveau III) transparanter te formuleren. Dit wil zeggen
 - o in dezelfde leer- en ontwikkelingsdomeinen (en onderverdelingen) als voor eindtermen van het gewoon onderwijs;
 - o de samenhang en de transparantie tussen de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen voor het secundair onderwijs te garanderen;
 - o met zoveel mogelijk eenzelfde terminologie gebruiken;
 - o op een generiek niveau (los van de doelgroepen). Er worden enkel ontwikkelingsdoelen gekoppeld aan bepaalde doelgroepen geformuleerd als het strikt noodzakelijk is.
- de verantwoordingsplicht van scholen te verduidelijken op het vlak van het spanningsveld tussen eindtermen en leerplannen enerzijds en de individuele handelingsplanning anderzijds.

2.2 Verdere uitbouw en ontwikkeling van zorgstructuren

De mogelijkheden om zorgstructuren in het basis- en secundair onderwijs te versterken zijn essentieel. Competentieontwikkeling heeft ook een structurele component. Daarom verwijst de Vlor naar het punt V waar een pleidooi wordt gehouden om in elke school een structureel zorgbeleid te kunnen uitbouwen en het handelingsgericht werken in te bouwen in de schoolpraktijk. Het leren werken met handelingsgerichte trajecten en de procedures en documenten die dit moeten onderbouwen, horen hier zeker bij.

2.3 Uitbouwen van een overlegcultuur

Leerzorg realiseren betekent overleg en communicatie zowel binnen het onderwijs als met andere partners.

Binnen het onderwijs zal leezorg intense communicatie en overleg vergen met leerlingen en hun ouders, met het CLB, met het hele schoolteam, met het buitengewoon onderwijs en met andere experts. Er zijn middelen en mogelijkheden nodig om overleg en coaching in te passen in de opdracht van het personeel, in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en het buitengewoon onderwijs en het CLB. Gerichte communicatie voor ouders uit kansengroepen zal evenzeer een noodzaak zijn. Inherent aan handelingsgericht werken is immers om de context van de leerling mee te betrekken in het zoeken naar adequate ondersteuning.

Daarnaast zal overleg en structurele samenwerking met andere partners uit diverse sectoren zoals de welzijns- en gezondheidszorg verder moeten vorm krijgen.

2.4 Uitbouw van structurele trajecten voor levenslang leren van personeelsleden gericht op leezorg

Volgens de Vlor is competentieontwikkeling gebaseerd op een breed en schoolomvattend proces dat ingrijpt op vele segmenten van de schoolorganisatie en de schoolcultuur. Het vertrekt van een gemeenschappelijke visie op zorg die geleidelijk aan vorm krijgt in het handelen van het schoolteam en in de structuur en de organisatie van de school. Daarom moet competentieontwikkeling een structurele onderbouw hebben in de organisatie van de school.

Een verdere vernieuwing van de lerarenopleiding is een noodzakelijke stap voor competentieontwikkeling maar deze volstaat zeker niet. Ook losse initiatieven voor bij- en nascholing of zelfs de structurele bachelor-na-bacheloropleidingen volstaan zeker niet. Competentieontwikkeling moet een structurele onderbouw hebben in de organisatie van de school. De Vlor geeft hieronder de factoren aan die een dergelijke structurele uitbouw van competentieontwikkeling bepalen.

Opdat competentieontwikkeling een structureel en schoolomvattend gegeven zou zijn, is het wenselijk dat scholen kunnen beschikken over substantiële budgetten voor teamgerichte en langdurende professionalisering van teamleden. Coaching en leren op de werkvloer onder verschillende vormen (intervisie, collegiale consultatie, coaching, ...) moet nog veel meer aandacht krijgen en ingepast worden in een globaal professionaliseringsbeleid in de school. De verdere uitbouw en herijking van de voortgezette lerarenopleidingen is een onderdeel van dergelijke professionaliseringstrajecten.

2.5 Ondersteuning van de nieuwe rollen die het buitengewoon onderwijs moet opnemen

De samenwerking tussen scholen voor buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs kan nog veel sterker worden gefaciliteerd door de samenwerkingsmodaliteiten te verbeteren. Het is voor het buitengewoon onderwijs een uitdaging om aanpakwijzen en methodes te vinden om de expertise inzake handelingsgericht werken in te passen in de context van het gewoon onderwijs. De Vlor vraagt hierbij ook op een realistische wijze rekening te houden met de grenzen aan de inzetbaarheid van het personeel van het buitengewoon onderwijs. Een praktisch probleem zoals de verplaatsingstijd voor de ondersteuners vanuit het buitengewoon onderwijs, vraagt eveneens om een oplossing. Het gaat erom deze verplaatsingen te erkennen als werktijd.

2.6 Ondersteuning van de competentieontwikkeling t.a.v. het CLB

Het CLB moet handelingsgericht werken in de school ondersteunen. Daarom moet elk CLB een expertise (kunnen) uitbouwen in verband met leerlingen met specifieke noden. We koppelen hieraan de vraag naar een nulmeting.

Het is ook wenselijk dat ,voor de inschaling effectief van start gaat, instrumenten en diagnostische protocollen beschikbaar zijn die het handelen van de CLB-medewerkers ondersteunen en richten. De protocollen worden ontwikkeld op grond van structureel overleg met de wetenschappelijke wereld en gebruik makend van de eigen CLB- en onderwijsexpertise.

Dit omvat ook de nodige nascholing en coaching voor CLB-medewerkers om met deze nieuwe instrumenten te kunnen werken. Deze professionalisering is gericht op de ontwikkeling van specifieke CLB basiscompetenties voor alle medewerkers, bovenop hun domein- en disciplinespecifieke expertise.

2.7 Competentieontwikkeling, een opdracht voor diverse partners

Competentieontwikkeling binnen de school en het CLB veronderstelt netwerking en samenwerking met verschillende partners. Vanzelfsprekend zal de school de competentieontwikkeling van het team moeten sturen en kleuren vanuit haar beleidsvoerend vermogen. Partners in dit ontwikkelingsproces zijn de pedagogische begeleidingsdiensten, de permanente ondersteuningscel voor het CLB, de lerarenopleidingen. Ook ouders en leerlingen kunnen hiertoe bijdragen vanuit hun noden aan communicatie / betrokkenheid / ondersteuning, naast de eigen inbreng van hun ervaringsdeskundigheid.

3 Samenhang binnen de onderwijsregelgeving

Een succesvolle implementatie van leerzorg zal niet enkel afhangen van de regelgeving op leerzorg als dusdanig maar ook van de voorwaarden die worden gecreëerd in andere dossiers. Het is in deze context niet mogelijk om deze dossiers hier ten gronde te behandelen. Maar de Vlor vraagt de overheid wel dat leerzorg een permanente toetssteen zou vormen in de dossiers met een zware impact op de mogelijkheden van scholen om adequaat in te spelen op de specifieke noden van kinderen en jongeren,.

We geven hieronder enkele opvallende voorbeelden, zonder te pretenderen hierin volledig te zijn

- De herprofilering en herpositionering van het CLB (o.m. het besluit van de Vlaamse regering over de prioritaire opdrachten van het CLB). De Vlor vraagt naar afstemming m.b.t. de verschillende registraties die zijn gepland.
- Er bestaat in het secundair onderwijs een duidelijke band tussen leerzorg en het certificerings- en kwalificatiebeleid. De samenhang tussen de studiebewijzen voorzien in leerzorg en de besluiten over het certificerings- en attesteringsbeleid in het secundair onderwijs (waaronder de Vlaamse kwalificatiestructuur) vergt zeker nog verduidelijking. De Vlor vraagt hierbij ook garanties voor het behoud van de autonomie van de klassenraad (art. V.7).
- De Vlor wijst ook op de relatie tussen leerzorg en de vrijekeuzeproblematiek (onder meer op het vlak van regionale samenwerking en planificatie). Het respect voor de vrije keuze is een fundamenteel principe dat ook in de grondwet is ingeschreven: respect voor vrijheid van onderwijs voor kinderen en ouders maar ook schoolbesturen als aanbieders van onderwijs.
- De correcte uitvoering van de CAO, VIII binnen de afgesproken contouren. De onderhandelaars verwijzen naar de afspraken bij het afsluiten van de CAO dat deze middelen geen voorafname zouden zijn op leerzorg.
- De afstemming van leerzorg met het stelsel van “Leren en Werken” (zie in dit verband punt 1.2.2. van deel V).

4 Samenhang met andere beleidsdomeinen

De Vlor wijst op de noodzaak van een coherente aanpak over verschillende beleidsdomeinen heen om deze ketenzorg te kunnen vormgeven. Leerzorg plaatst onderwijs in een breder perspectief waarin samenwerking met **andere actoren op het vlak van welzijn en zorg** een noodzakelijke voorwaarde is. We verwijzen naar integrale jeugdhulp, naar de vernieuwingen in de zorg door welzijnsinstellingen (flexibilisering, regionale en ambulante zorg, PAB, zorggradatie). De Vlor wijst ook op het belang van afstemming met **het beleidsdomein Werk**, onder meer in verband met alternatieve certificering.

We verwijzen ook naar de initiatieven om voorschoolse en buitenschoolse opvang inclusiever te organiseren.

We verwijzen nadrukkelijk ook naar het punt 7.8 van deel IV waarin we nader ingaan op de sociale voorwaarden waaronder leerzorg moet worden gerealiseerd. De sociale voorwaarden hebben zowel betrekking op diagnostiek als op de additionele hulp. De Vlor is ook vragende partij voor een sluitende regeling van de inpassing van revalidatie binnen de school. Er zal eveneens nood zijn aan afstemming met de FOD-gezondheid en de RIZIV-reglementering in verband met revalidatie en paramedische behandeling. Ook de afstemming met FOD-justitie is nodig o.a. voor niet-begeleide minderjarigen en de opvang van kinderen in gesloten instellingen.

5 Blijvende (wetenschappelijke) opvolging en beleidsevaluatie van effecten van het leerzorgdecreet (art. III.48 en III.50)

De opvolging van de effecten van leerzorg op de onderwijspraktijk en de CLB-praktijk is een wezenlijk element voor de goedkeuring van het leerzorgdecreet. Deze effecten hebben zowel betrekking op de inschaling van de leerlingen, de mate waarin ze adequaat een aanbod krijgen dat een antwoord is op hun noden als op de taakbelasting van alle betrokkenen. Hiervoor moet er een longitudinaal onderzoek mogelijk zijn met een vaste periodiciteit.

De Vlor vindt het al een belangrijke verworvenheid dat het principe decretaal wordt verankerd, maar vraagt aandacht voor enkele voorwaarden om de opvolging op een goede manier te kunnen doen. Een eerste voorwaarde is dat de financiering voor het onderzoek wordt ingeschreven in het financiële kader voor leerzorg. Indien de financiële middelen voor een evaluatieonderzoek niet meteen beschikbaar zijn, is het later meestal niet vanzelfsprekend om alsnog de nodige middelen te vinden. Het budget dat hiervoor nu beschikbaar is, is hiervoor absoluut onvoldoende.

De Vlor vindt dat opvolging uiteenvalt in verschillende processen.

- Een eerste is het opstellen van een relevant onderzoeksdesign;
- Een tweede is een nulmeting waarvan sprake in punt 1 van deel II.
- Een derde : het (wetenschappelijk) meten van effecten.
- Een vierde is de interpretatie van de resultaten en de vertaling ervan naar eventuele bijstellingen van leerzorg (hetzij op decretaal niveau, hetzij op het niveau van uitvoeringsbesluiten, hetzij op het niveau van de begeleiding van het implementatieproces). Voor de Vlor is het absoluut noodzakelijk een zicht te krijgen op de vraag in welke mate alle leerlingen betere leervoorwaarden krijgen door het leerzorgkader en hoe die desgevallend kunnen worden verbeterd.

Het design en de interpretatie van gegevens (fase 1 en 4) komen het best tot stand na een open debat met alle onderwijspartners. Het onderzoek zelf moeten de onderzoekers in alle onafhankelijkheid kunnen uitvoeren.

De Vlor vraagt ook te kunnen beschikken over de conclusies van diverse wetenschappelijke onderzoeken. De raad kijkt onder meer met belangstelling uit naar de definitieve versie van het onderzoek over de praktijktest en naar de studie over draagkracht in het basisonderwijs.

6 Schoolinfrastructuur

De Vlor wijst erop dat de effecten van leerzorg zich zullen laten voelen op alle scholen die leerlingen met specifieke noden opvangen, en dit op diverse leerzorgniveaus. De Vlor wijst er ook op dat leerzorg aanpassingen vereist vooral op het vlak van de toegankelijkheid van alle schoolinfrastructuur, specifieke onderwijsleermiddelen, ICT-infrastructuur e.d.. De financiering van schoolinfrastructuur weegt zwaar op het budget van scholen. De Vlor vraagt hiervoor oplossingen uit te werken.

Deel IV. Opmerkingen bij het voorontwerp van decreet

1 Het toepassingsgebied

1.1 De internaten, semi-internaten en opvangcentra buitengewoon onderwijs (art. I.2 en art. III.1)

De Vlor stelt vast dat het leezorgkader ook het referentiekader wordt voor de internaten, semi-internaten en opvangcentra die onder de bevoegdheid van onderwijs vallen. In tegenstelling tot de scholen, verbindt het voorontwerp van decreet geen structurele, financiële of personele consequenties aan dit nieuwe kader voor deze instellingen. De Vlor vindt daarom dat dit artikel maar in werking kan treden voor de internaten, semi-internaten en de opvangcentra als de uitvoeringsmodaliteiten duidelijk zijn (zie ook punt 1 van deel II).

In het kader van de verbreding en verdieping van het aanbod moet het mogelijk zijn om een homogeen aanbod buitengewoon onderwijs te verwezenlijken met inbegrip van de internaatsfunctie.

1.2 Toepassing van het leezorgdecreet in het beroepsgericht secundair onderwijs

1.2.1 Drie beroepsgerichte leezwegen

De Vlor stelt vast dat het leezorgdecreet voor jongeren met specifieke noden drie beroepsgerichte trajecten creëert op het leezorgniveau II en III. Er zijn de trajecten in het gewoon beroepssecundair onderwijs, de trajecten in het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de opleidingsvormen in het buitengewoon secundair onderwijs. Dit houdt onmiskenbaar een verbreding van de keuzemogelijkheden voor jongeren in en hopelijk leidt het ook tot een bredere integratie van personen met specifieke noden op de arbeidsmarkt of in alternatieve tewerkstellingscircuits.

De Vlor wijst er wel op dat de verbreding van het aanbod, niet enkel voor traject 3 maar ook voor traject 2 een uitdaging vormt voor zowel het gewoon beroepssecundair onderwijs als voor het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Bij de ondersteuning van de competentieontwikkeling zal er zeker specifieke aandacht nodig zijn om deze uitbreiding van de opdracht te realiseren. Voorbereiden op tewerkstelling in een werkomgeving waarin ondersteuning is voorzien, is voor deze sectoren een duidelijk nieuwe opdracht die niet evident is.

Een tweede zorg heeft betrekking op de certificering van de trajecten en de complementariteit ervan. De Vlor vraagt dat alle trajecten 3 in het beroepsgericht secundair onderwijs op een gelijke manier worden gecertificeerd om op die manier discriminaties bij de toegang tot de arbeidsmarkt zoveel als mogelijk te weren. Bovendien moet de afstemming ook realiseren dat er complementariteit is in de overgangen tussen de verschillende leeztrajecten.

- In opleidingsvorm 3 is een school gehouden aan de vaste structuur met een observatiefase, een opleidingsfase, een kwalificatiefase en een integratiefase. De regelgeving bepaalt hiervoor welke studiebewijzen kunnen worden uitgereikt zowel voor doorstroming binnen onderwijs als voor toegang tot de arbeidsmarkt (of het arbeidscircuit). Deze studiebewijzen komen overeen met de eindcertificering van de tweede graad van het BSO.
- Voor het deeltijds onderwijs is ook bepaald dat een gelijkaardig kwalificatieniveau wordt bereikt als voor de tweede graad van het BSO. Maar deze laatste studiebewijzen hebben wel een duidelijk omschreven plaats in de opleidingenstructuur en Vlaamse kwalificatiestructuur. Dit is niet het geval voor de opleidingsvorm 3.
- In het gewoon beroepssecundair onderwijs kan een klassenraad onder bepaalde voorwaarden wel het getuigschrift secundair onderwijs uitreiken.

1.2.2 Afstemming en complementariteit met het deeltijds beroepssecundair onderwijs (art. 1.2)

Het voorontwerp van decreet is ook van toepassing op het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Deze bepaling speelt in op reële noden omdat een gedeelte van de jongeren uit het DBSO en een gedeelte van de jongeren uit het BuSO OV 3 gelijkaardige kenmerken hebben. De Vlor steunt dan ook het opzet van de overheid. Maar de concrete uitwerking van het leezorgkader in het deeltijds beroepssecundair onderwijs roept toch heel wat vragen op.

De leerlingen kunnen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs de trajecten volgen zoals omschreven in het leezorgdecreet (traject 1, 2 en 3 en 4).

- De Vlor stelt vast dat het deeltijds beroepssecundair onderwijs jongeren dus ook voorbereidt op een traject 2 dat zich richt op een maatschappelijk functioneren in een leefsituatie en tewerkstelling waar in ondersteuning wordt voorzien. Dit is een nieuwe finaliteit waar het deeltijds beroepssecundair onderwijs tot nog toe geen ervaring in heeft opgebouwd. Dit veronderstelt specifieke initiatieven naar de competenties om dit in centra voor deeltijds onderwijs in te richten.
- Bovendien is het onduidelijk welke onderwijskundige en didactische aanpassingen worden gedaan in centra voor deeltijds leren om leerlingen op leezorgniveau III aangepast onderwijs aan te bieden. We maken een onderscheid tussen de leercomponent en de tewerkstellingscomponent.
 - o Tewerkstelling : Valt de voorbereiding op tewerkstelling op het leezorgniveau 3 samen met de trajectbegeleiding die voorbereidt op een tewerkstelling in het kader van het stelsel van leren en werken, met name het persoonlijk ontwikkelingstraject ⁴, het voortraject ⁵ en het brugproject ⁶? Is het

⁴ een traject voor kwetsbare jongeren in problematische situaties waarbij, door middel van intensieve individuele begeleiding en aangepaste activiteiten, de zelfredzaamheid en het maatschappelijk functioneren van jongeren wordt verhoogd en waarbij ze op die wijze worden voorbereid op een arbeidsgericht traject

individueel transitieplan voor arbeidsdeelname voor leerzorgniveau III-
leerlingen iets anders dan de genoemde trajecten of valt het ermee samen ?

- Leren : Hoe wordt de ASV en de BGV ingevuld voor jongeren op het leerzorgniveau III in het DBSO ?
- Hoe worden de leerlingen “ingeschaald” in een DBSO traject en welke verantwoordingsstukken zijn hiervoor noodzakelijk ? Voor de inschrijving in een persoonlijk ontwikkelingstraject maakt het centrum voor leerlingenbegeleiding een gemotiveerd verslag; in het leerzorgkader is voor een leerzorgniveau II een G-document noodzakelijk. Gaat het om hetzelfde document? Indien het om een ander document gaat, creëert dit zowel verwarring als planlast bij de betrokken centra.

De Vlor vraagt naar de samenhang tussen de planificatie van trajecten in het secundair onderwijs op leerzorgniveau III en IV en de planificatie van trajecten in het kader van leren en werken.

2 Hoofdstuk II. Definities (art. II.1)

G-document (art. II.1, 11°) : de Vlor wijst erop dat niet duidelijk is waar de term “de school” op slaat. Gaat het om de klassenraad, de directeur, de zorgcoördinator, andere betrokkenen?

Individueel handelingsplan (art. II.1.16°) : De ouders en leerlingen vragen om de inbreng van ouders en leerlingen te versterken zonder dat dit noodzakelijkerwijze een vormvereiste wordt. De tekst zou kunnen geformuleerd worden als “ouders / leerlingen hebben het recht gehoord te worden bij het opstellen van het individueel handelingsplan”. De betrokkenheid van leerlingen en hun ouders bij het handelingsgericht werken is immers een verworvenheid. Het is belangrijk dat alle ouders/ leerlingen maximale mogelijkheden krijgen om dit recht uit te oefenen (taalproblemen, overleg tijdens de werkuren, ...).

Leerzorgniveau (art. II.1, 21°) :

b) leerzorgniveau II :

- doelstellingen toevoegen is enkel een mogelijkheid en geen noodzakelijke voorwaarde om te kunnen spreken van het leerzorgniveau II. De Vlor stelt daarom voor de zin als volgt te formuleren : “leerzorgniveau dat erop gericht is om leerlingen met compenseren, dispenser en eventueel toevoegen van doelstellingen in staat te stellen het gemeenschappelijk curriculum te volgen”.

c) leerzorgniveau III : het leerzorgniveau III bestaat uit een individueel curriculum met aangepast (ortho)pedagogische en (ortho)didactische werkvormen.

e) leerzorgniveau V : de gehanteerde definitie sluit permanent onderwijs aan huis uit doordat de terugkeer naar school steeds als basisvoorwaarde wordt gehanteerd.

⁵ een specifieke opleidings- en begeleidingsmodule, gericht op jongeren met ontoereikende attitudes en vaardigheden die nog geen duidelijk loopbaanperspectief hebben, en dat als traject altijd past in een arbeidsgerichte context

⁶ een vorm van arbeidsparticipatie, gericht op jongeren die arbeidsbereid zijn, maar hun arbeidsgerichte attitudes en vaardigheden nog verder moeten ontwikkelen;

Multidisciplinair team (art. II.1, 24°) : er bestaat ook in het buitengewoon onderwijs een MDT. Maar aangezien de diagnostiek enkel slaat op het CLB stelt de Vlor voor te spreken over het “multidisciplinair CLB-team”.

Art. II.1, 37° (typeleerling) en 17 ° (ingeschaalde leerling) :

De Vlor heeft moeite met het begrip “typeleerling” omdat dit bijzonder stigmatiserend is voor de leerlingen. De Vlor pleit voor de omschrijving “leerlingen met een attest buitengewoon onderwijs”.

De Vlor wijst op het verschil tussen beide definities. Daar waar bij de omschrijving van typeleerling alle administratieve documenten vermeld zijn, gebeurt dat niet bij ingeschaalde leerling. De Vlor pleit voor een gelijklopende omschrijving.

Volgende begrippen komen niet voor in de lijst en zouden best eveneens worden opgenomen :

Arbeidsdeelname / tewerkstelling in een werkomgeving waar ondersteuning is voorzien / tewerkstelling in het gewone arbeidsmilieu : de Vlor stelt vast dat deze begrippen noodzakelijk zijn om de finaliteit van de trajecten op het leerzorgniveau III van het secundair onderwijs te omschrijven. Deze begrippen verwijzen naar diverse maatschappelijke initiatieven in verband met tewerkstelling, arbeidszorg, reguliere of sociale tewerkstelling van personen met functiebeperkingen. Het zou daarom wenselijk zijn deze finaliteiten kort te omschrijven.

Doelgroepen: de Vlor vraagt om dit begrip bijkomend te omschrijven om op die manier de functionaliteit van de doelgroepen in relatie met de clusters in de verf te kunnen zetten. Zie punt 3.1 van het deel III. De omschrijving is noodzakelijk omdat doelgroepen dienen voor de organisatie van het buitengewoon onderwijs en de toekenning van middelen en adequate ondersteuning en gespecialiseerde hulp aan leerlingen in het leerzorgniveau II en III.

Leerzorginschaling : door een omschrijving zou duidelijker kunnen worden aangegeven dat dit ook het diagnostisch proces omvat. Dit is nu niet duidelijk in **art. III.24**

Procesdiagnostiek : deze term wordt niet omschreven maar wel gebruikt in **art. III.13** en III.16. Het is belangrijk deze te omschrijven met het oog op de termijn waarbinnen dit moet gebeuren.

Revalidatie : zie punt 3.2. van deel III.

3 De leerzorgniveaus, clusters en doelgroepen (art. III.2-III.31)

3.1 Het begrippenkader en de matrix zelf (art. II.1 en art. III.2-10)

De Vlor ondersteunt de globale benadering van de minister zoals verwoord in de “leerzorgmatrix” : een combinatie van leerzorgniveaus, clusters. Deze matrix vertrekt van een interactionistische visie op handicap door de participatie aan het onderwijs en aan de samenleving centraal te stellen. Op grond van deze visie is het wenselijk dat de onderwijscontext wordt aangepast aan de leerlingen met specifieke noden.

De Vlor vraagt om in de memorie van toelichting duidelijker te verantwoorden waarom deze acht doelgroepen werden gekozen en waarom niet is ingegaan op mogelijke andere vormen van doelgroepenwerking.

De Vlor wijst er ook op dat uit de praktijktest naar voren komt dat er binnen elke cluster een groep leerlingen is die niet meteen geplaatst kan worden in de doelgroepen, namelijk de leerlingen benoemd met X, Y, Z. De Vlor vraagt om ook voor deze leerlingen oplossingen aan te bieden waardoor ze mee kunnen genomen worden in de financiering en in de planificatie van het aanbod. Onderwijsinstellingen en CLB's moeten een gericht aanbod kunnen realiseren voor leerlingen die tot een cluster behoren zonder dat er een doelgroep kan worden bepaald.

De doelgroepenwerking moet volgende doelstellingen garanderen ⁷:

- onderwijsinstellingen voor buitengewoon onderwijs moeten zich kunnen profileren op grond van een inhoudelijke specificiteit waarbij een verbreding van het aanbod niet wordt opgelegd. Een doelgroepenwerking sluit niet uit dat blinde vlekken in de spreiding van het aanbod worden weggewerkt.
- Een doelgroepenwerking laat een specificiteit toe in de ondersteuning van specifieke noden. Onder meer voor het organiseren van een ondersteuningsaanbod op het leerzorgniveau II en III in het gewoon onderwijs is het wenselijk om adequaat te kunnen inspelen op de specifieke noden van de leerling. De Vlor vraagt dat dit in het begrippenkader wordt aangegeven bijv. door een bijkomend begrip "doelgroep" in te voeren.

3.2 De inschalingscriteria (art. III.4, III.5-III.23)

In het vorige advies vroeg de Vlor om operationele criteria te ontwikkelen om het onderscheid tussen leerzorgniveaus duidelijker te maken. De overheid formuleert in het **art. III.5-9** dergelijke criteria. In de artikelen **III.11-III.23** wordt een vergelijkbare oefening gedaan t.a.v. de clusters en de doelgroepen. Binnen deze oefening is een inspanning gedaan om de bestaande praktijk in Vlaanderen te valoriseren maar tegelijk om de criteria af te stemmen op internationaal gangbare referentiekaders terzake en de diagnostische criteria van het Vlaams agentschap voor de integratie van personen met een handicap. De Vlor waardeert dit denkkader dat het resultaat is van de werkgroep rond indicatorenontwikkeling.

Toch wil de Vlor nog enkele bezwaren verwoorden m.b.t. de inschalingscriteria. Deze bezorgdheden worden mede ondersteund door de praktijktest waarbij ongeveer 8.600 leerlingen bij wijze van proef werden ingeschaald in het nieuwe leerzorgkader.

- Voor de **leerzorgniveaus**:

⁷ **Minderheidsstandpunt** : ACW, de Gezinsbond, het Minderhedenforum, OKO, VSK pleiten voor invoegen van de volgende stelling in het advies. "Het werken met doelgroepen kan op korte termijn zijn nut bewijzen. Maar op lange termijn moet het bredere perspectief primeren op dit diagnostisch kader dat te veel aanleunt bij de huidige types. Bovendien biedt het werken met clusters het voordeel dat het een verbreding van het aanbod in de hand werkt, terwijl doelgroepen dit versmallen. Op termijn en op basis van onderzoek dient verder onderzocht of de doelgroepen kunnen verdwijnen en of er enkel met clusters en leerzorgniveaus kan worden gewerkt. "

ACOD, COC, COV, het Gemeenschapsonderwijs, POV, VSKO, OVSG, de verkozen directeurs, de ervaringsdeskundigen en de inrichtende machten van het hoger onderwijs stemden tegen dit voorstel.

- de Vlor pleitte in het eerdere advies ervoor om de toekenning van SOL-middelen te zien als een criterium om het leezorgniveau II toe te kennen. Het gebruik van speciale onderwijsleermiddelen vraagt, na een mogelijk meer intensieve fase op leezorgniveau III om de middelen te leren gebruiken, blijvend extra inspanningen van het schoolteam. Ook leerkrachten moeten leren omgaan met de speciale onderwijsleermiddelen en de orthodidactische mogelijkheden die ze bieden. De Vlor bepleit bovendien de toekenning van SOL-middelen voor leerlingen op de leezorgniveaus III en IV in het buitengewoon onderwijs omwille van de gelijkwaardige ondersteuning ongeacht de context waar het onderwijs gevolgd wordt.
- De Vlor verwondert zich er ook over dat de matrix die bij de memorie van toelichting hoort, aangeeft dat er op het leezorgniveau I compenserende maatregelen kunnen worden genomen. Dit is niet te verzoenen met de bepalingen van **art. III.6**.
- De Vlor vraagt dat er in de mate van het mogelijke een uitspraak wordt gedaan over de doelgroep waartoe de leerling behoort, zowel het leezorgniveau II als op het leezorgniveau III en in alle clusters. Dit is relevant voor de gespecialiseerde ondersteuning.
- De Vlor vraagt een verduidelijking bij **art. III.7, § 1, 1°** waarin gesteld wordt dat er “met toepassing van de principes van handelingsgericht werken aantoonbaar blijkt dat er met een aanbod op het leezorgniveau I en II een onvoldoend adequaat antwoord kan gegeven worden aan de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling”. Veronderstelt dit een toezicht op de pedagogische methodes die de school gebruikt? Wie voert desgevallend dit toezicht uit? Voor de Vlor is de school zelf de enige die hierover een oordeel kan uitspreken.
- **Leezorgniveau 5** : De Vlor pleitte ook voor aandacht voor jongeren die maar partieel kunnen deelnemen aan het onderwijs. De minister komt hieraan tegemoet door een vijfde leezorgniveau te hanteren.

De Vlor steunt dit opzet⁸ maar vindt wel dat de invulling van het leezorgniveau V nog verder moet worden verduidelijkt en gedifferentieerd. In de praktijktest schaalden de CLB's een onverwacht hoog aantal leerlingen in op dit leezorgniveau :

- er is een incoherentie tussen de finaliteit van het leezorgniveau V zoals omschreven in art. II1, 21, e) en art. III.9. In welke mate is de re-integratie in de thuischool een noodzakelijke voorwaarde? Als de overheid dit als voorwaarde stelt dan dreigen sommige jongeren buiten het leezorgniveau V te vallen, hoewel ze er principieel wel voor in aanmerking zouden komen.
- de voorwaarden verwoord in art. III.9 mogen niet cumulatief worden gelezen.

⁸ OKO vindt dat het leezorgniveau V geen aparte plaats moet krijgen in de matrix omdat het niet verwijst naar de mate van aanpassing aan de onderwijsomgeving. Leezorgniveau V kan dus best worden ingepast in de andere leezorgniveaus.

- binnen het leezorgniveau V moet een duidelijker onderscheid worden gemaakt tussen de leerlingen die tijdelijk of permanent onderwijs aan huis krijgen, voor leerlingen opgenomen worden in ziekenhuisscholen of K-diensten.
 - Het is niet mogelijk dat het CLB altijd tussenkomt in het geval van tijdelijk onderwijs aan huis.
 - De leerlingen die nu worden opgevangen in time-outprojecten moeten zeker onder het leezorgniveau V kunnen vallen.
- **Voor de doelgroepen**
- o De Vlor vindt het een meerwaarde dat de indicatoren voor de doelgroepomschrijvingen een verheldering vormen voor het inschalingsproces. Toch vraagt de Vlor om een nauwkeurige opvolging van de inschalingen om na te gaan of ten gevolge van te strikte of vage criteria toch een rechtlijnige indicatiestelling mogelijk blijft om doelgroepspecifieke ondersteuning toegankelijk te maken voor elke leerling met specifieke onderwijsbehoeften.
 - o **Leerlingen uit doelgroep G (gedrags- en emotionele stoornissen) en H (pervasieve ontwikkelingsstoornissen)** : Het is niet duidelijk of het psychiatrisch verslag een voorwaarde is voor de inschaling in de hele cluster of enkel voor de doelgroepen. De memorie van toelichting geeft aan dat ook het CLB een diagnose voor ADHD kan stellen. Dit is alvast niet conform met de voorliggende interpretatie. De Vlor vindt dat een psychiatrisch verslag een noodzakelijke voorwaarde is opdat het CLB een inschaling zou kunnen doen. Aan de andere kant zijn wachtlijsten in deze sector bijzonder lang. Een gepast onderwijstraject opstarten moet zo snel als mogelijk kunnen plaatsvinden. De Vlor is van oordeel dat in dat geval minstens een inschaling in een cluster moet kunnen.

3.3 Rechtstreekse inschaling waar mogelijk en noodzakelijk (art. III.10)

De Vlor is van mening dat **art. III.10** eigenlijk de installatie van een cascadesysteem is. Het moet voor elke cluster mogelijk zijn leerlingen op basis van een MDT-onderzoek direct in te schalen op leezorgniveau III of IV. Het I-document is hier de omstandige motivering voor deze inschaling. Men moet negatieve schoolervaringen vermijden voor elke leerling. In die zin moeten kinderen bij wie er een duidelijke diagnose kan worden gesteld, niet nodeloos een onderwijstraject volgen dat deze succeservaringen in de weg staat.

De Vlor ondersteunt de optie om een nieuwe beoordeling van leerlingen met specifieke noden te verplichten op alle grote scharnierenmomenten van een onderwijstraject (bij overgangen van het kleuter- naar het lager onderwijs, van het lager naar het secundair onderwijs, tussen graden van het secundair onderwijs en tussen opleidingsvormen). Een evaluatie van de maatregelen genomen in opvolging van een gemotiveerd verslag moet ook kunnen op vraag van de klassenraad, de ouders of de leerling.

3.4 Het inschalingsproces (art. III.24 – III.31)

3.4.1 Een verdere objectivering van de inschaling en de effecten ervan

De Vlor verwijst naar de praktijktest over de effecten van de wijzigingen in de inschaling voor de impact van het nieuwe leezorgkader op het onderwijs en de CLB's. De Vlor waardeert dat hij een informele toelichting kreeg bij de resultaten van deze studie. De Vlor vindt dat hierdoor een belangrijke eerste aanzet gegeven is in de verdere operationalisering van de leezorgmatrix. Maar dit kan niet volstaan als objectieve kennisbasis om de matrix verder te operationaliseren:

- De Vlor wijst erop dat de oefening enkel kon gebeuren op basis van CLB-dossiers en niet op basis van een inschalingstraject. De Vlor koppelt dit ook aan de vraag om zo snel als mogelijk te kunnen proefdraaien met de nieuwe criteria en protocollen. Deze testfase gaat best de concrete implementatie in het onderwijs zelf vooraf. De middelen die hiervoor nu ter beschikking staan, zijn absoluut onvoldoende.
- De praktijktest geeft zelf ook aan dat bepaalde aspecten nog onvoldoende konden worden onderzocht en onderbouwd.
- De Vlor verwijst naar het punt 5 van deel II.

3.4.2 Het CLB als centrale beheerder

De Vlor kan, zoals al aangegeven in het advies van 15 februari 2007, instemmen met het feit dat het **CLB de centrale beheerder** wordt van de diagnostiek, indicatiestelling en toewijzing. De Vlor vindt wel dat in dit verband nog enkele principiële vragen moeten worden uitgeklaard :

- In **art. III.30** moet leezorgniveau III en IV geschrapt worden. De Vlor vindt immers dat ouders en de school een beroep moet kunnen instellen bij de Vlaamse advies- en beroepscommissie leezorg tegen elke inschaling en niet-inschaling (zie punt 3.5.2.)
- De Vlor merkt op dat het CLB niet de centrale beheerder is van de inschaling in leezorgniveau V (**art. III.9**). Een plaatsing in leezorgniveau V vloeit voort uit de situatie (medische, psychiatrische, residentiële opvang of begeleiding) waarin het kind zich bevindt. De Vlor stelt evenwel vast dat er geen procedure wordt vastgelegd om naar de school en het CLB van de thuischool deze toestand te communiceren. De Vlor heeft daarom vragen bij de werkbaarheid van deze bepaling. De situatie van leerlingen in het leezorgniveau V is te verschillend om hiervoor geen procedure te voorzien (tijdelijk onderwijs aan huis, permanent onderwijs aan huis, ziekenhuisschool, preventoria ...);
- De Vlor vindt de formulering van het **art. III.25, § 3** niet accuraat. De Vlor beveelt aan om de relatie tussen diagnoses van externe gespecialiseerde deskundigen en de inschaling door het CLB duidelijk te stellen. Het CLB kan zich onmogelijk in de plaats stellen van de diagnoses door gespecialiseerde artsen. De Vlor beveelt daarom aan de zin als volgt te herformuleren : "als het CLB voor de inschaling in een cluster of doelgroep afhankelijk is van een diagnose door een externe, gespecialiseerde deskundige of een diagnostisch expertisecentrum, dan omvat de aangeleverde verslaggeving voldoende informatie om het CLB toe te laten te komen tot een adequate inschaling".

- Leerlingen worden volgens **art. III.25** “in voorkomend geval” ingeschaald in een doelgroep. Is deze bepaling bedoeld voor leerlingen die wel in een cluster thuishoren maar waarvoor geen specifieke doelgroep bestaat (zie groepen X, Y, Z uit de praktijktoets). Dit moet worden verduidelijkt hetzij in de decretale tekst, hetzij in de memorie van toelichting. De Vlor bepleit dat in de mate van het mogelijke vanaf leerzorgniveau II een uitspraak kan worden gedaan over de doelgroep waartoe de leerling behoort. Anderzijds wijst de Vlor ook op de noodzaak dat leerlingen die thuishoren in een cluster zonder dat er een doelgroep voor wordt bepaald, toch kunnen beroep doen op de ondersteuningsmogelijkheden van het leerzorgniveau waarin hij is ingeschaald.
- De Vlor vraagt dat het CLB steeds het initiatief neemt tot het overleg waarvan sprake in **art. III.27**. Doordat nu zowel de school als het CLB dit kunnen doen, is niet duidelijk waar de verantwoordelijkheden liggen.
- De Vlor verwijst hier ook naar de verdere uitwerking van criteria en protocollen. Het is belangrijk bij de keuze van testen rekening te houden met de cultuurgevoeligheid van bepaalde testen.
- o Wat moet er gebeuren als het CLB in de onmogelijkheid is om in te schalen, bijv. door het ontbreken van een gespecialiseerde diagnose van een kinderpsychiater? Kan er in dat geval een inschaling gebeuren in de cluster en in een leerzorgniveau? Als dit de bedoeling is van de overheid, moet er zeker een regeling bestaan voor de omkadering en financiering van de leernoden van deze leerling op het niveau van de cluster. De Vlor vindt ook dat de laatste zin van het art. **III.28, § 2** in elk geval moet worden geschrapt.
- o Het doortrekken van een aantal principes (wat behoort er tot het verplicht aanbod ?) naar het CLB-decreet enerzijds en het ontwerp BVR over de operationele doelen van het CLB is onvolledig gebeurd.

3.4.3 De plaats van leerlingen en ouders

Handelingsgericht werken vertrekt van een interactioneel model en een consensusmodel. Het voorontwerp van decreet besteedt daarom veel aandacht aan de betrokkenheid van ouders in het besluitvormingsproces (**art. III.27, § 3**). De Vlor vraagt zoals in het advies van 15 februari 2007 ook voldoende inbreng te garanderen voor de leerling. De Vlor mist in het uittekenen van het inschalingsproces een duidelijker rol voor de leerling zelf.

De Vlor verwondert zich trouwens ook over het feit dat dit luik geen rekening houdt met de bepalingen van het decreet van 7 mei 2004 over de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulpverlening. Aangezien het CLB partner is in integrale jeugdhulpverlening, vallen deze modules onder het toepassingsgebied van dat decreet.

3.4.4 Kwaliteitsborging

De Vlor vraagt dat de inschalingscriteria verder moeten worden getest en geoperationaliseerd.

De Vlor vindt het belangrijk dat deze criteria tot stand komen op grond van een ruime testfase waarbij zowel de verwijzingsprocedures als de criteria zelf worden uitgetest. Dit laat ook toe om de impact van de nieuwe inschalingsregels op de onderwijspraktijk beter in kaart te brengen.

Deze operationalisering zal moeten gebeuren vanuit een evenwichtige samenhang tussen wetenschappelijke inzichten, goede praktijken uit de sector van onderwijs (met inbegrip van de CLB's), Vlaamse en federale sectoren en internationale afspraken.

De Vlor vindt het belangrijk dat dit gebeurt op grond van overleg, binnen de CLB-sector en met andere onderwijspartners en dat dit door de overheid wordt bekrachtigd. De overheid kan procedureregels vastleggen hoe de protocollen moeten totstandkomen maar ze kan de inhoud ervan zelf niet vastleggen. De Vlor verwijst hier naar de goede praktijk van de Vlaamse wetenschappelijke vereniging voor jeugdgezondheidszorg.

3.5 Evaluatie en opvolging

Gezien het belang van een goede diagnostiek en indicatiestelling stelt de Vlor voor om te proefdraaien met landelijke criteria en protocollen in de CLB-sector.

De Vlor stelt dat het proces van opvolging erg wezenlijk is. Daarom moeten de voorwaarden voor de opvolging goed worden uitgetekend:

- een nulmeting;
- voldoende middelen voor de uitwerking van het design en de middelen om dit op te zetten;
- de voorwaarden voor de interpretatie ervan door collegiale toetsing. In die context is het niet vanzelfsprekend dat het departement onderwijs de resultaten centraliseert;
- een duidelijke termijn : wat is bedoeld met “ten minste tweejaarlijks” ?
- een operationeel en werkbaar systeem van opvolging (o.a. vermijden om dubbele informatie te moeten aanleveren). De Vlor verwijst naar zowel het BVR over de operationele doelen voor het CLB als naar het voorontwerp van decreet over kwaliteitszorg. De Vlor vraagt de overheid om deze onderzoeken te bundelen tot één globaal onderzoek. Anders moeten de CLB's diverse malen dezelfde gegevens opleveren.

3.6 Vlaamse advies- en beroepscommissie leezorg (art. III.34-III.37)

3.6.1 Bevoegdheden

De Vlor vindt dat de beroepscommissie een beleidsuitvoerende rol moet krijgen. De commissie is een beroepsinstantie en moet zich als dusdanig ondubbelzinnig kunnen profileren. Een vermenging met een advies- en/of studieopdracht is dan ook niet wenselijk met de beoordeling van individuele dossiers over leerlingen.

De Vlor vraagt dat scholen beroep kunnen aantekenen bij de beroepsinstantie tegen een inschaling of een niet-inschaling op de diverse leezorgniveaus. De school is zeker belanghebbende partij omdat de inschaling de middelen kan bepalen die een school ontvangt voor de onderwijsverstrekking aan een bepaalde leerling. Ook het CLB moet meer mogelijkheden krijgen om een beroep te doen op de beroepscommissie leezorg.

De Vlor vindt dat de opdrachten van de commissie t.a.v. ouders nog zouden kunnen worden verduidelijkt. Wat als ouders zich onttrekken aan een inschaling? Als ouders zich verzetten tegen een inschaling, kan het CLB hoogstens een leezorgniveau II opleggen of kan ook een

leerzorgniveau III worden verplicht t.a.v. de ouders (**art. III.28**)? Wat is bedoeld met faciliteren? (**art. III.27**). Kan de school zich dan niet verzetten tegen deze beslissing?

De Vlor stelt vast dat de beslissingsmogelijkheden over een tijdelijke of permanente vrijstelling van de leerplicht worden opgeheven onder een aantal voorwaarden. De Vlor verwijst naar het advies over kinderen en jongeren met ernstig meervoudige beperkingen waar gevraagd werd naar de beperking van de mogelijkheden voor deze vrijstellingen⁹. Het advies vertrekt vanuit het recht op onderwijs van iedere leerling. De raad vroeg wel om ruimte te laten voor bepaalde zeer beperkte afwijkingen. Het decreet legt de leerplicht onder bepaalde voorwaarden nu op aan alle leerlingen.

3.6.2 De naamgeving

Op grond van deze vragen naar een zuivere beroepscommissie vraagt de Vlor om te spreken over de Vlaamse beroepscommissie leerzorg. In sommige artikelen wordt verwezen naar 'de commissie'. De Vlor beveelt aan om telkens de naam voluit te schrijven aangezien er nog andere commissies door dit decreet in het leven worden geroepen.

3.6.3 Samenstelling

De Vlor verwijst naar de huidige samenstelling van de CABO's waarin zowel onderwijsverstrekkers als personeelsleden zijn opgenomen. De Vlor wil deze behouden. Ook ouders en leerlingen moeten deel kunnen uitmaken van deze beroepscommissie.

De Vlor vindt dat het decreet ook de onverenigbaarheden voor leden van de commissie moet bepalen.

4 Planning van het aanbod van het buitengewoon onderwijs (art. III.38-III.47)

De Vlor vraagt om het opzet van de provinciale overlegfora te verduidelijken en te beperken tot een studiefunctie (**art. III.42**). De Vlor is in die context bezorgd over het feit dat de Vlaamse regering andere opdrachten kan toekennen aan de overlegfora. Dit kan in geen geval een adviserende functie zijn. Daarom moet het laatste lid uit dit artikel worden geschrapt.

De Vlor is van mening dat de noden van kansengroepen mee een criterium moeten zijn voor het in kaart brengen van de behoeften aan een bepaald aanbod (**art. III.42**). De Vlor wijst ook op het belang van een neutrale secretariaatsfunctie in deze materie.

De Vlor vraagt naar een verduidelijking van de overgangsregels tussen de oude en de nieuwe programmatieregels (art. III.39 en III.46).

- Kan iedere school met het oog op de opstart van de provinciale overlegfora nog nieuwe types inrichten en voorafgaand aan het overleg al maximaal verbreden? Of moeten we concluderen uit het ontbreken van een datum waarvoor een programmatiedossier moet worden ingediend dat de overheid onrechtstreeks een programmatiestop instelt voor het buitengewoon onderwijs, dit met het oog op de

⁹ ALGEMENE RAAD, *Advies over onderwijs aan kinderen en jongeren met ernstige meervoudige beperkingen*, 26 juni 2008.

inwerkingtreding van de provinciale overlegfora? De Vlor vraagt de overheid op dit punt duidelijkheid te creëren.

- Het valt op dat scholen enkel voor het programmeren van een aanbod voor de doelgroep H moeten aantonen kwaliteitsvol onderwijs te kunnen bieden (**art. III.39**). Wat betekent “een beleid en een praktijk hebben”? Dit zijn bijzonder vage begrippen. Hoe kunnen scholen dat aantonen? Waarom spreekt het artikel in § 2 over “de school” en in § 3 en 4 over “de inrichtende macht” ?

De Vlor formuleert enkele bezorgdheden over het feit dat de provincie het kader is waarbinnen de afspraken moeten worden gemaakt.

- Soms overstijgen leerlingenstromen de provinciegrenzen;
- De vraag rijst op de provincie geen te grote schaal is voor het overleg dat toch heel veel verschillende partners zal betreffen.
- De Vlor heeft al eerder gevraagd naar soberheid en afstemming in de regionale netwerken waaraan scholen en/of CLB's moeten participeren. We verwijzen naar de LOP's, de onderwijsregio's, de LOGO's, de netwerken integrale jeugdhulpverlening, de regio's voor geestelijke gezondheidszorg, de scholengemeenschappen en scholengroepen, ...). Al deze verschillende netwerken met een verschillende territoriale reikwijdte maken overleg en coördinatie soms bijzonder moeilijk.

Er zijn ook heel veel vragen naar de samenstelling van de overlegfora:

- wat is bedoeld met één vertegenwoordiger van de pedagogische begeleidingsdiensten ?
- zou het niet wenselijk zijn dat vertegenwoordigers van kansengroepen deelnemen aan het overleg?

5 Overleg en advies over de uitvoering van het decreet over leerzorg

De consultatie en het realiseren van een breed draagvlak slaan op diverse niveaus van besluitvorming. De Vlor adviseert om deze drie niveaus en organen niet met elkaar te vermengen en onderscheiden bevoegdheden te geven (de Vlaamse advies- en beroepscommissie, de provinciale overlegfora, en de opvolging van de diagnostiek en indicatiestelling).

Voor de opvolging van de effecten van het leerzorgdecreet vindt de Vlor een begeleidingscommissie absoluut noodzakelijk. Maar er zijn ook vragen bij de samenstelling van de commissie waardoor de commissie een doublure wordt van de raden en commissies in de Vlor. De Vlor vraagt te onderzoeken of de commissie door middel van een conventionele opdracht kan worden ingebed in de Vlor. Voor conventionele opdrachten kan de samenstelling ad hoc worden bepaald in functie van de opdracht. De rol van de actoren (waaronder een rechtstreeks overlegplatform met de overheid) kan in de conventionele opdracht worden omschreven.

De Vlor heeft ook vragen bij de opdrachten die in dit kader worden opgenomen door de onderwijsinspectie. Op grond van welke criteria kan de inspectie de kwaliteit van het aanbod voor de leerlingen van leerzorgniveau III in gewone scholen en de kwaliteit van het aanbod voor nieuwe doelgroepen in scholen voor buitengewoon onderwijs evalueren? Is er hiervoor een afstemming nodig op het decreet over kwaliteit in het onderwijs?

Deel V. De inwerkingtreding van het leezorgkader (essentiële elementen uit de wijzigingsbepalingen)

1 Een groeiperspectief inbouwen in het decreet

Zoals aangegeven in het punt 1 van deel II pleit de Vlor ervoor om in het basisdecreet leezorg de basisvoorwaarden voor de uitbouw van een zorgcontinuüm zoals verwoord in de hoofdstukken I-IV van het voorontwerp van decreet over te nemen en in hoofdstuk V enkel de meest urgente wijzigingen op te nemen. De andere gedeeltes dienen pas in een later aanbouwdecreet uitgewerkt te worden. Dit op grond van overleg en meer objectieve gegevens.

We bespreken hieronder de voorwaarden die moeten gerealiseerd zijn opdat het leezorgkader in werking kan treden en die daarom moeten worden geïntegreerd in het decreet op leezorg.

De Vlor vindt dat de inzichten van het leezorgkader een zeer ingrijpende verandering veronderstellen binnen het gewoon onderwijs. Momenteel lopen al diverse projecten en initiatieven om de zorgbreedte van het onderwijs te versterken. Deze bieden aanknopingspunten en een opstap om leezorg in al zijn consequenties op termijn te realiseren. De Vlor vraagt dringend een consolidering en versterking van deze zorginitiatieven.

De Vlor vraagt de overheid daarom om volgende voorwaarden om leezorg uit te bouwen onmiddellijk te realiseren :

1.1 Een consolidering en versterking van het leezorgniveau II in het basis- en het secundair onderwijs

De Vlor verwijst naar de vroegere discussies over leezorg waarin al werd gepleit voor een versteviging van het leezorgniveau II op de verschillende onderwijsniveaus. Dit vraagt om de bestaande zorgstructuren structureel te verankeren, te verbreden of uit te bouwen, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. De bestaande beleidslijnen met betrekking tot zorgbeleid in het basisonderwijs, het geïntegreerd onderwijs in het basis- en het secundair onderwijs, het project ASS, het ION.... Sommige van die projecten lopen nu ten einde en moeten dringend structureel verankerd worden.

De Vlor vraagt daarenboven de volwaardige uitbouw van het leezorgniveau II in het hele basis- en secundair onderwijs. Dit betekent een versterking van de zorgmiddelen in het basisonderwijs en een bijkomende omkadering om in het secundair onderwijs ook in zorg te investeren.

1.2 Een consolidering en versterking van het leezorgniveau III en IV

De Vlor vindt dat het leezorgniveau III dringend nood heeft aan middelen om een adequaat antwoord te geven op de cumulatie van gelijke kansenindicatoren en leezorg. We stellen ook vast dat in de praktijktest sommige leerlingen in andere zorgvelden werden ingeschaald wegens de sociale en economische thuissituatie of wegens taalproblemen. De vraag naar een adequaat GOK-beleid in het buitengewoon onderwijs is trouwens van meet af aan een zorg geweest van de Vlor.

De Vlor vindt dat prioritair een specifieke doelgroepenwerking mogelijk moet zijn voor leerlingen met ASS (financiering, planificatie, ...). Op dit terrein loopt momenteel een project dat dringend nood heeft aan structurele verankering.

2 Draagkracht, inschrijvingsrecht en toelatingsbeleid (art. V.111-V.119)

De Vlor waardeert de voorstellen voor draagkrachtafwegingen op de verschillende momenten van de schoolloopbaan van de leerling ¹⁰.

2.1 Een werkbare maar gedragen beslissingsprocedure

De Vlor vraagt dat er bij de totstandkoming van een beslissing binnen de school over de toelating van een leerling voldoende draagkracht bestaat, ook t.a.v. de leden van het schoolteam. Daarom vraagt hij nadere overweging hoe

- de toelatingsklassenraad het best kan worden samengesteld om te komen tot zowel werkbaarheid als tot een gedragen beslissing
- De handelingsplanning zelf tot stand kan komen met een maximale betrokkenheid van de leerkrachten die met een bepaalde leerling werken.

2.2 Omschrijving van “draaglast”

Uit de werkzaamheden van de werkgroep “draagkracht” van de Vlor en de seminaries die hierover met ervaringsdeskundigen werden georganiseerd blijkt dat ook draaglast een element moet zijn bij een draagkrachtafweging. Dit kan onder meer worden omschreven aan de hand van de kenmerken van de leerlingenpopulatie van de school, de klassamenstelling, groepsdynamiek en draaglast t.a.v. de leden van het schoolteam.

¹⁰ De Gezinsbond, het minderhedenforum en OKO vragen aandacht voor volgende bekommernis. Leerlingen ingeschaald op leezorgniveau IV hebben geen inschrijvingsrecht in een school voor gewoon onderwijs. Er is dan ook geen draagkrachtafweging vanwege de school. Het niet toekennen van een inschrijvingsrecht aan leerlingen met een handicap gaat in tegen art. 24 van het VN-verdrag voor gelijke rechten voor personen met een handicap. Momenteel hebben 41 landen dit verdrag geratificeerd zodat het in deze landen afdwingbaar is. België heeft dit verdrag ondertekend maar niet geratificeerd. Volgens het raadgevend comité van het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap is “leezorg slechts een minimale en onvolledige invulling van het recht op inclusief onderwijs”.

Deel VI. Kritische voorwaarden voor de verdere implementatie van het leezorgkader

De Vlor vindt volgende aspecten erg belangrijk maar stelt vast dat hiervoor niet alle consequenties kunnen worden ingeschat op grond van de informatie die momenteel beschikbaar is. Volgende hieronder beschreven aspecten zouden best op relatief korte tijd een decretale basis krijgen, maar het is niet noodzakelijk deze in dit leezorgdecreet te regelen.

1 Overlegtijd voor school- en CLB-teams

In het advies van 15 februari was de vraag naar structurele mogelijkheden voor overleg een uitgangspunt bij de adviesverlening. De uitbouw van een leezorgkader is immers een veranderingsproces waar de school samen met alle actoren rond de school vorm aan moet geven (gedeelde visie op zorg en leerlingenbegeleiding, samenwerking met CLB en collega's uit het buitengewoon onderwijs, gemeenschappelijke taal en benadering voor leerlinggericht overleg). De Vlor verwijst ook naar het punt 2 van deel II waarin hij ervan uitgaat dat competentieontwikkeling een opdracht is voor een heel schoolteam en een brede schoolomvattende en volgehouden structurele aanpak veronderstelt.

De Vlor waardeert de inspanningen die de overheid al doet in het kader van de overleegenheden voor het basisonderwijs (**art. V.82**). De Vlor vraagt om voor het secundair onderwijs en het CLB in uren te voorzien. Tegelijk moet ook de nodige aandacht uitgaan naar de structurele en onderwijsorganisatorische basis hiervoor. Het is in het secundair onderwijs immers niet vanzelfsprekend om leerlinggericht overleg te organiseren met alle leerkrachten die les geven aan een bepaalde leerling.

2 Inpassing van het BuSO in de regelgeving op het secundair onderwijs

De Vlor stelt vast dat dit decreet de regelingen voor het buitengewoon secundair onderwijs die dateren uit het eind van de jaren '70 actualiseert en aanpast aan nieuwe maatschappelijke realiteiten. De Vlor ondersteunt deze vereenvoudiging van de regelgeving die bijdraagt tot een duidelijker en bruikbaar juridisch kader voor de scholen voor buitengewoon secundair onderwijs. Het is ook een vertaling van nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen die sinds de jaren '70 toch duidelijk zijn geëvolueerd. De Vlor vindt dit een van de punten die onmiddellijk moet worden gerealiseerd om op die manier het continuüm OV 1 en OV 2 te kunnen realiseren.

3 Studiesanctionering (art. V.7)

De Vlor blijft vragen stellen naar het civiel effect van de trajecten op het leezorgniveau III en IV. Leerlingen en hun ouders met een inschaling op het leezorgniveau III moeten de keuze hebben tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs, onder dezelfde onderwijskundige (handelingsplanning, civiel effect) voorwaarden. De Vlor verwijst ook naar

het debat over de Vlaamse kwalificatiestructuur waaruit bleek dat de certificering van het buitengewoon onderwijs te weinig werd gevaloriseerd met het oog op volwaardige maatschappelijke participatie.

4 Sociale voorwaarden voor de leerlingen en hun ouders

4.1 Kosten verbonden aan diagnostiek

De Vlor stelt vast dat op verschillende domeinen van de diagnostiek een beroep wordt gedaan op gespecialiseerde artsen en diensten. De diagnostiek is noodzakelijk voor een inschaling in bepaalde doelgroepen. Op zich erkent de Vlor dat de inbreng van deze gespecialiseerde diensten noodzakelijk is voor een goede diagnostiek en verzet de Vlor zich zeker niet tegen dit principe. Het is wel belangrijk dat het CLB de centrale beheerder blijft van de inschaling. Ten tweede moeten de kosten voor dergelijke diagnoses gedragen worden door de overheid zodat het uitgesloten wordt dat leerlingen om financiële redenen niet in de voor hen geschikte doelgroep kunnen worden ingeschaald. Wellicht zou deze regeling dus best in werking treden op het moment dat er een akkoord is met welzijn (zie punt 1 van deel II). Er bestaat nu al een dergelijk akkoord met het RIZIV voor de diagnostiek door de referentiecentra Autisme. Wellicht zou een gelijkaardige regeling best in werking treden op het moment dat er een akkoord is met Welzijn.

4.2 Additionele hulp

De Vlor stelt vast dat de overheid een nieuwe regeling wil uitwerken voor additionele hulp op het leezorgniveau II. De Vlor verwelkomt elke regeling die duidelijkheid creëert om kinderen een maximale onderwijstijd te garanderen.

De Vlor is ervoor beducht dat scholen bijkomende uren die gegenereerd worden op het leezorgniveau III zouden uitbesteden aan paramedici zonder dat dit een plaats krijgt in een globaal zorgbeleid van de school. Een uitbesteding mag in geen geval neerkomen op een doorschuiven van essentiële aspecten van het zorgbeleid.

4.3 Leerlingenvervoer buitengewoon onderwijs (art. IV.1-IV.2)

De Vlor wijst erop dat deze bepalingen geen oplossing bieden voor leerlingen met specifieke noden die zich niet zelfstandig kunnen verplaatsen en die toch aan het gewoon onderwijs willen participeren.